

המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Nachmanidova disputace	2
Náboženství bez morálky je pouhou prázdnou slupkou – rozhovor s Karlem Wienerem	4
Pražská obec má nové vedení	6
Diplomat vzpomíná	8
Rozvrácená obec	11
Jirko, nech všeho...!	14

■ Krátce

Domnívám se, že zde došlo k závažnému nepochopení samotné funkce předsedy židovské obce. Prakticky všude na světě je tato funkce chápána jako honorární – tedy čestná a předseda tudíž není zaměstnancem obce. Jakmile je taková funkce spojena s vyplácením platu či jiných požitků a navíc je dotyčný na takovém platu existenčně závislý, nutně to vede k tomu, že se takového místa usilovně drží a brání jakýmkoliv změnám, které mohou jeho postavení ohrožit.

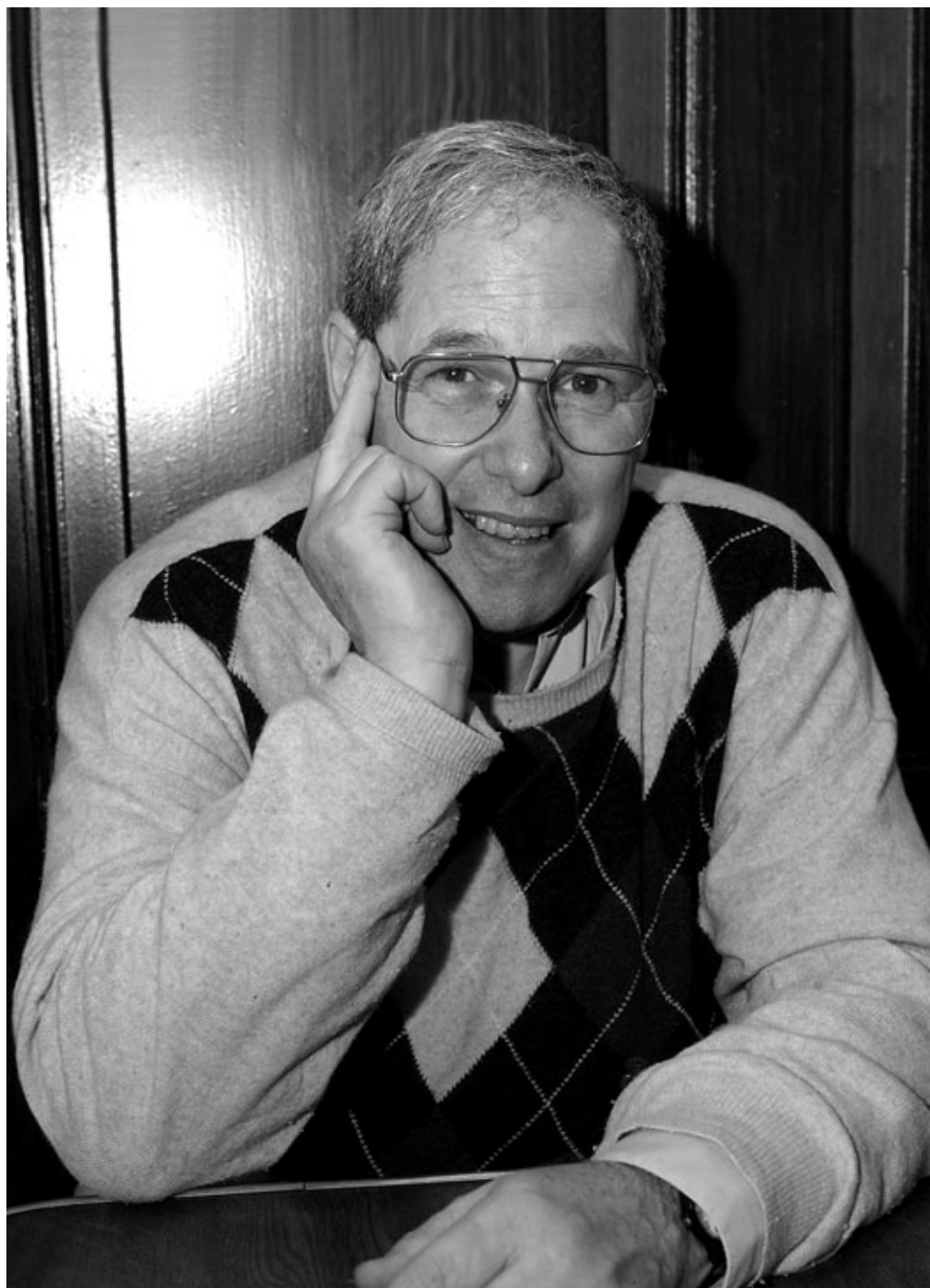
Karel Wiener

Hans-Dietrich Genscher hovoří ve svých vzpomínkách o proudu uprchlíků jako o politickém prameni, který vytryskl z Prahy, tohoto nejevropštějšího ze všech evropských měst.

Hermann Huber

Rabi Dov však popularitě Bešta nedůvěřoval. Prohlásil, že o něm ví, ale raději důvěřuje Bohu, než člověku.

Sylvie Wittmannová

NÁBOŽENSTVÍ BEZ MORÁLKY JE POUHOU PRÁZDNOU SLUPKOU!

Rozhovor s Karlem Wienerem
– čtěte na straně 4

NACHMANIDOVA DISPUTACE

část 2.

Ramban – Rabi Moše ben Nachman, známý v evropské literatuře jako Nachmanides, se narodil ve Španělsku, v katalánském městě Gerona roku 1194. Jedním z jeho učitelů byl například rabi Jehuda ben Jakar. Nachmanides byl vynikajícím talmudistou, biblickým exegetou, filozofem, astronomem, básníkem a lékařem.

První den disputace – pokračování

11. Já jsem odpověděl: „Prorok nemá vůbec na mysli to, že nikdy nebude Judovo království přerušeno. Hovoří pouze o tom, že „nikdy nebude zbaven své vlády“, tj. že se nepřeruší navždy. Smysl verše spočívá v tom, že kdykoli existuje království v Izraeli, Judův kmen je ho hoden. Jestliže se kvůli hříchu království přeruší, a poté bude obnoveno, vrátí se ke kmenu Judovu. Potvrzení mých slov se zakládá na skutečnosti, že již dlouho před Ježíšem se přerušilo království u Judy, ale ne u Izraele. (pozn.: Nachmanides má na mysli, že ve shodě s proroctvím králové z Judova kmene budou vládnout nad celým Izraelem. Avšak již po Šalomounově smrti se jednotné království rozdělilo na dva státy. Judští králové již nevládli nad celým Izraelem.) Poté dlouhou dobu nebylo království ani u Judy, ani u Izraele. Vždyť během sedmdesáti let babylónského zajetí nebylo království ani v Judsku, ani v Izraeli. V období druhého Chrámu pouze krátkou dobu kralovali v Judsku Zerubábel se svými syny (pozn. 1Pa 16-19). Poté 380 let, až do zničení Chrámu, panovali kněží z rodu Hasmonejců a jejich služebníci (pozn. „jejich služebníci“, tj. Herodes Veliký, který byl idumejského původu a jeho potomci. Hasmonejští pocházeli z kněžského roku – kohanim, který má svůj prvo počátek u Árona, Mojžíšova bratra, tudíž u kmene Levi, nikoli u Judova kmene). Tím spíše, když je národ ve vyhnanství, nemá svého krále.“

12. Bratr Pablo mi odpověděl: „Přestože nebyli během této dlouhé doby panovníky, přece měli moc a vládli. Vždyť takto objasňují verš v Talmudu: „Juda nikdy nebude zbaven žezla“ - to jsou babylónští exilarchové, kteří svým žezlem vládnu národu. A „ani palcátu, jenž u nohou mu leží“ - to jsou Hilelovi potomci, kteří učí národ Tóru (pozn. Sanhedrin 5a). Dnes nemáte ani vkládání rukou (pozn. Dt 34,9) a je známo z Talmudu, že i tato pravomoc přestala. Nyní nemáte mezi sebou člověka, jenž by

si zasloužil titul rabi. To, že tě nazývají „maestro“ je nesprávné a podvodně užíváš tohoto titulu.“

13. Já jsem mu s úsměškem odpověděl: „To, co zde tvrdíš, nemá nic společného s disputací, ale i tak nemluvíš pravdu. Rabi neznamená maestro. Rav, to je maestro. Ty, kteří působí bez vkládání rukou, nazývají v Talmudu rav. (pozn. Rav – učitel a rabi – můj učitel, v Talmudu rozlišují učence, kteří se titulují rav – bez vkládání rukou a rabi – učenci, na jejichž hlavu jejich učitelé vkládali ruce, čímž je ustanovovali.) Já však souhlasím s tím, že nejsem maestro a dokonce ani ne moudrý žák – talmid chacham.“ To jsem pronesl ze skromnosti.

Dále jsem mu řekl: „Ještě ti povím, že naši učitelé se vůbec nesnažili vykládat tento verš ve smyslu jako by hovořil o reálném království. Ty však stejně nechápeš zákon a halachu, kromě několika agad (pozn. legendární části Talmudu), které jsi se naučil. Jádrem věci, o němž hovoří učenci, spočívá v tom, že nikdo nemůže být zákonným soudcem a osvobodit kohokoliv od povinnosti placení, pokud k tomu nedostal zplnomocnění od knížete nebo krále. Učenci hovoří o tom, že v době diaspory, jestli někdo z Davidových potomků obdrží pravomoci vlády z rukou nežidovských králů, jako např. exilarchové v Babylónii nebo nasi - kníže v izraelské zemi, tak mají právoplatnou moc. Tento zvyk existoval čtyři století po Ježíšovi, v době sepsání Talmudu. Talmudisté si nemyslí, že z Judových potomků bude „žezlo a zákonodárce“ pouze pro Judsko. Prorok slibuje, že království Izraele bude jeho. Ujišťuje ho o reálném království. Přesto, že se (toto království) přerušilo na dlouho, jak jsem řekl. Neboť v době babylónského zajetí nebylo „žezla“, ani „zákonodárce“. V době, druhého Chrámu, kdy království náleželo kněžím a jejich služebníkům, neměl kmen Juda žádnou moc a neměli ji ani exilarchové a ani nasi – kníže, neboť vládcí byli králové – kněží, jejich soudcové, dozorcí a ti, kteří se jim hodili.“

14. Tu se do disputace vmísil bratr Pedro

de Genua: „Je to tak, že Písmo hovoří o tom, že se království navždy nepřeruší, ale může být vacare“. (pozn. dočasně přerušeno)

15. Já jsem řekl králi „Hle, i bratr Pedro soudí tak jako já.“

16. Bratr Pedro řekl: „Já tak nesoudím, vždyť sedmdesát let Babylonie, to je krátká doba. Mnozí ze zajatců si ještě pamatovali první Chrám, jak je psáno v knize Ezry (3,12). To se nazývá vacare – dočasně přerušené. Nyní jste však bez krále více než tisíc let - to je úplné přerušení (konec) království.“

17. Já jsem řekl: „Hle, teď jsi změnil své mínění, ale jistě souhlasíš s tím, že co se má vrátit, nepovažuje se za zcela ukončené. Ne, ve svých slovech prorok nečiní rozdílu mezi dlouhým a krátkým (pozn. sedmdesát let babylónského zajetí nebo tisíc let nynějšího vyhnanství). Kromě toho, období o kterých jsem se zmínil, jsou dlouhá. Jákob také nesliboval Judovi, že bude mít „žezlo“ a bude „zákonodárce“ pouze pro svůj kmen. On mu předal království nad celým Izraelem. Jak je psáno: „Tobě, Judo, tobě vzdají čest tví bratři“ (Gn 49,8). Dále je psáno: „Převahu mezi svými bratry měl Juda, z něho měl vzejít vévoda“ (1Pa 5,2). Teprve Šalomounovou smrtí bylo u Judy přerušeno království nad celým Izraelem, jak je psáno: „Při domě Davidově nezůstal nikdo, kromě kmene Judova“ (1Kr 12,20). Takto je zcela jasné, že prorok hovořil pouze o tom, že království úplně neskončí. Po pravdě řečeno, v době vyhnanství nelze to nazvat ani ukončením či přerušením moci, neboť příčina není v Judovi, ale v národě. Vždyť prorok nesliboval kmenu Juda, že Izrael nikdy neodejde do zajetí jenom proto, aby mu mohl Juda kralovat po celou dobu.“

18. Bratr Pablo začal opět tvrdit, jakoby v Talmudu bylo psáno že mesiáš již přišel. Za příklad vzal agadu z Midraše Ejchá (pozn. Ejchá Rabbatí 1, 57), kde se píše o jakémsi člověku, který s krávou oral pole a kráva náhle zabučela.

(dokončení na straně 7)

VÝROČÍ ŽENEVSKÉ VÝZVY

Zrovna před rokem uveřejnilo asi 250 izraelských a palestinských známých veřejných osobností prohlášení, které vešlo ve známost světové veřejnosti jako „Ženevská výzva“. Je to detailně propracovaný návrh dohody na palestinsko-izraelské mírové urovnání. Jmenuje se „Ženevská“, protože první setkání se konala v Ženevě z iniciativy švýcarské vlády; a „výzva“ – protože dokumentuje, že dohoda je možná a tudíž představuje výzvu vládám, aby se dohodly – na základě principů prohlášení, nebo jakýchkoli jiných principů, jež poslouží jako základ dohody.

Podporuje Mahmud Abbas (vlevo) Ženevskou výzvu?

Za rok svého života udělala Ženevská výzva značnou kariéru. Asi menší, než by si snad zasloužila, ale větší, než byly naděje jejích iniciátorů a jistě mnohem větší, než byla očekávání (anebo obavy) odpůrců Výzvy. Hlavní poradce premiéra Šarona, Dov Weissglass například veřejně přiznal, že Šaronův plán ústupu z Gazy a likvidace židovských osad v této oblasti se zrodil z obavy, že neprojeví-li izraelská vláda jakousi iniciativu, přijmou Američané a Evropská unie jiný, dalekosáhlejší plán, jako například Ženevskou výzvu a vnutí ji Izraeli. Čili Ženevská výzva byla katalyzátorem plánu ústupu z Gazy, jenž je nyní ústředním programovým bodem formující se koalice mezi Šaronovou stranou Likud a Stranou práce Šimona Perese.

Odpůrci Výzvy v Izraeli jejím iniciátorům neustále vyčítali, že dokumenty, obsahující zásady dohody, sice široce propagují v izraelské společnosti, nemají však patřičnou odezvu u Palestinců. Tento argument vyvrací nová akce iniciátorů Výzvy. V devíti palestinských místních televiz-

ních stanicích (k nimž se brzy připojí dalších sedm a také oficiální vládní televize) budou po celý měsíc vysílat krátké projevy izraelských vedoucích politiků (jsou to bývalí ministři, poslanci, generálové ve výslužbě, jako Josi Bejlin, Avraham Burg, Amram Micna). Mluví v nich o podpoře zásadě „dvou států dvěma národům“ a o tom, že na základě této zásady Palestinci najdou mezi Izraelci spolehlivé partnery k vzájemně přijatelné dohodě. Současně se v izraelských kinech budou promítat po celý měsíc obdobné projevy palestinských ministrů a vedoucích politiků jako Jásir Abed Rabo, Kadura Fars, Dživril Radžub, Saeb Arikat. Celá akce má název: „Pro dohodu existují partneři“.

Je pravda, že doposud vedení palestinských televizních stanic neprojevalo nadšení pro promítání takových prohlášení. Říká se, že to bylo důsledkem dvojznačného postoje Jásira Arafata. Nevyslovil se sice proti Ženevské výzvě, ale ani ji nepodpořil – a především, nepostavil se na obranu jejích palestinských iniciátorů, když je stíhaly útoky. Nyní však filmy s projevy izraelských politiků palestinským televizním stanicím dodává společnost Sky, jejíž majitelé jsou Tarak a Jásir Abbasové, takto synové nového předsedy Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), Mahmuda Abbase. Sám Abbas se sice k Ženevské výzvě ještě nevyjádřil, ale dobře informované palestinské kruhy říkají, že tak jako Arafatovo mlčení se vysvětlovalo jako jeho odpor vůči Výzvě – přímá účast bratří Abbasových ze společnosti Sky v propagaci Výzvy se vysvětluje jako znamení přízně Mahmuda Abbase. A protože také v nové izraelské vládě bude několik ministrů blízkých myšlenkám Výzvy, její vliv může být v blízké budoucnosti silnější v obou táborech.

► Yehuda Lahav, Tel-Aviv

► Foto: www.israelpolicyforum.org

Program Bejt Simcha

LEDEN/ÚNOR 2005

pátek 21. ledna od 19 hodin
Moše Idel: „Kabala – nové pohledy“ –
Mgr. David Biernot, asistent
z Husitské teologické fakulty, uvede
svůj překlad knihy

**pondělí 24. ledna
od 19 hodin**
Tu bi-švatový seder

**středa 26. ledna
od 17.30 hodin**
Valná hromada členů Bejt Simcha
(projednání zprávy o činnosti
a o hospodaření za rok 2004, volba
nové revizní komise)

PRAVIDELNÉ AKCE
Kabalat Šabat každý pátek
od 18 hodin; pokud je na programu
i přednáška, následuje vždy
po skončení bohoslužby, od 19 hodin

HODINY PRO VEŘEJNOST
až do odvolání
jen po předchozí domluvě

Bejt Simcha
Mánesova 8, 120 00 Praha 2
Telefon: 222 251 641
E-mail: kehila@bejtsimcha.cz
www.bejtsimcha.cz

NÁBOŽENSTVÍ BEZ MORÁLKY

je pouhou prázdnou slupkou!

Shromáždění členů Židovské obce v Praze zvolilo 12. prosince 2004 prakticky jednomyslně (212:2) novým tajemníkem obce pana Karla WIENERA. Tento statný muž žije trvale ve švýcarské Ženevě, je již v důchodu a byl ochoten se osobně angažovat v složité situaci pražské židovské komunity. Jeho vystoupení během shromáždění si získala sympatie posluchačů. Wienerovy vstupy byly vždy věcné, klidné a obsahovaly i nabídku řešení. Nevystupoval jménem jedné či druhé strany sporu, byl na straně přísného dodržování litery stanov, legitimacy všech podnikaných kroků a obnovení demokratických principů v životě obce. Hlasování tak ukázalo, že přítomní členové ŽOP vkládají touto volbou do rukou nového tajemníka velkou naději v objektivní, kultivované, a přitom přísně regulérní mechanismy, které mohou vyvést pražskou židovskou obec ze současné krize.

Jaké vztahy máš – po tolika letech života v zahraničí – k pražské židovské obci?

Od svých chlapeckých let jsem chodil do pražské židovské obce a společně s mými vrstevníky jsme tvořili dobré společenství. Tehdy navázaná přátelství přetrvala dlouhá desetiletí a přestože nás osud rozházel po celém světě, přátelství z tehdejších let většinou vydrželo. V padesátých letech byla doba tíživá, ale za dveřmi obce byl jiný svět. Vládla zde báječná atmosféra vzájemné důvěry, pochopení a tolerance. Není jediného důvodu proč by to dnes mělo být jiné a proč by dnešní mladí lidé nemohli prožívat v obci stejnou hřejivou vzájemnost, jakou prožívali jejich otcové a dědové.

Přebíráš funkci tajemníka v době, kdy je obec rozštěpena na dva

znesvářené tábory, které bojují proti sobě již několik měsíců...

Myslím, že stran je zde více. Vedle dvou stran aktivně bojujících je zde minimálně i strana třetí, která to vše pozoruje se vzrůstajícím zděšením. Těmto lidem je z toho všeho nanic a nepřejí si nic jiného než obnovit klid a mír v obci. Ale také nevylučují, že jsou v obci lidé, kterým je to všechno jedno.

Je o tobě známo, že jsi velmi aktivním členem ženevské židovské komunity. V obci tak internacionálního města musí být koncentrováno velmi různorodé členstvo. Může tam dojít k takovým excesům, jakých jsme byli svědky v Praze?

Těžko předvídat co se kdy a kde může stát. Nicméně tou nejlepší pojistkou proti zmatkům jsou dobré stanovy. Ty pražské jsou proti ženevským značně děravé a nepokrývají nejdůležitější eventuality, které obecní život může přinést. A když chybí ve stanovách vodítko k řešení, může kdokoliv takovou situaci volně interpretovat. A když to učiní i druhá strana vzniká značný problém. Proto jsem přeložil do češtiny stanovy ženevské ortodoxní obce a dal je všem lidem v obci, kteří se o to zajímali. Dám je i nyní každému, koho tento problém zajímá. Doplnění a změna stanov je velmi důležitý úkol. Přesnější stanovy znamenají i lepší pojistku proti jakémukoli svévoli a pokusu o jejich nedemokratickou interpretaci. Pokud toto úsilí o změnu pražských stanov najde v ženevských inspiraci, budu spokojen.

Společně s nově zvoleným předsedou obce Fero Bányaiem

jste několikrát zdůraznili, že váš hlavní úkol je dovedení obce k mimořádným volbám, jejichž příprava i průběh bude zcela transparentní a všeobecně kontrolovatelný. Je tomu tak stále?

Volby jsou samozřejmě značně důležité a bez nich by se asi stávající konflikt těžko sám vyřešil. Nicméně volby jsou jen technickou záležitostí. Ale to nejpodstatnější je obnovit v obci ovzduší důvěry, tolerance, slušnosti – prostě zajistit comeback mravnosti a morálky. Vzhledem k tomu, že byla vyslovena reprezentaci Obce nedůvěra jako celku, přijal jsem jako svůj úkol pomoci dovést Obec k mimořádným volbám. Stanovy umožňují při volbách prezenční i korespondenční hlasování. To umožní všem členům demokraticky vyjádřit svůj názor.

Pražská židovská obec je především náboženskou komunitou. Nejsou probíhající boje v obci popřením její nejnvládnější funkce?

Na tuto otázku může být mnoho složitých odpovědí. Já to vidím prostě. Když se z náboženství vytratí morálka, zůstane jen prázdná slupka. Proto považuji návrat k pokojnému stavu v obci jako zcela prioritní úkol pro všechny.

Klíčovou osobou v stávajícím sporech je ing. Tomáš Jelínek. Jedněmi je adorován, druzí jej považují za příčinu všech špatností. Co je či bylo podle tebe jeho největší chybou nebo omylem?

► Domnívám se, že zde došlo k závažnému nepochopení samotné funkce předsedy židovské obce. Prakticky všude na světě je tato funkce chápána jako honorární – tedy čestná a předseda tudíž není zaměstnancem obce. Jakmile je taková funkce spojena s vyplácením platu či jiných požitků a navíc je dotyčný na takovém platu existenčně závislý, nutně to vede k tomu, že se takového místa usilovně drží a brání jakýmkoliv změnám, které mohou jeho postavení ohrožit. I kdyby měl nejčestnější úmysly, vždy ulpí podezření, že jedná především ve vlastním a nikoliv obecném zájmu.

Funkce předsedy židovské komunity je, jak jsem zdůraznil, funkce čestná a její nositel by se měl chovat a cítit jako primus inter pares a nikoliv jako capo di tutti capi.

Poslední otázka. Můžeš stručně srovnat atmosféru města a osobní pocity, které jsi měl před 37 lety, (kdy jsi odjížděl jako emigrant) a tím, co tě nyní v Praze oslovuje. V turistických bedekrech se píše o magické Praze prodchnuté duchem Franze Kafky. Vnímáš něco podobného?

Narodil jsem se ve Státech a tak jsem byl i americký občan. Nevím tudíž, zda-li mohu uplatňovat nárok na titul emigranta. Po roce 1968 jsem v Praze nebyl přibližně 20 let. Praha se pochopitelně za tu dobu změnila jako každé město. Mně se zdála při první návštěvě trochu jako spící prin-

Karel a Helena Wienerovi opět v Praze

cezna. Aut bylo málo, na chodníku mezi dlažbou rostla občas tráva, noční Praha se dala jezdit devadesátkou a fasády domů byly v příšerném stavu. Franz Kafka byl tabu. Sametová revoluce byla jako polibek krásného prince. Ulice jsou přecpány auty, domy jsou většinou opravené, kontroluje se rychlost a dávají se botičky. Vše se renovuje a z Franze Kafky se stal obchodní artikl. Ne všechny změny jsou ale dobré. Neurvalost a filozofie, že co není zakázané je dovolené, Prahu ani Česko skutečně nerepresentují. Ale život není pizza, ze které si člověk může vybrat jen to co chce. Nebo by jí neměl být.

Byl bych rád, kdybych mohl pomoci pražské Obci, Obci mého dospívání a ranné dospělosti, najít opět toleranci a šalom. Vnitřní mír. Přirozeně to nemůže být výsledkem práce a snažení jedince, ale ani malé skupiny lidí. Koalice a Platforma jsou názorové proudy, které na Obci existují a existovat budou. Důležité je, aby lidé byli schopni spolu komunikovat, aby někdo s jiným názorem nebyl nepřítelem, ale pouze člověkem s jiným názorem se kterým je nutno diskutovat a hledat řešení i případný kompromis.

► Text: Milan Kalina

► Foto: Jiří Hadač

Kdo je Karel Wiener?

Karlova matka se narodila v ortodoxní židovské rodině v ruském Kišiněvu. Ve svých sedmnácti letech přijela studovat na pražskou lékařskou fakultu. V letech 1935 – 1937 byla vězněna v Berlíně za účast na protinacistickém odboji. Z vězení byla propuštěna také díky intervenci Eduarda Goldstückera, tehdejšího tajemníka Ligy pro lidská práva. Po návratu do ČSR pomáhala německým a rakouským uprchlíkům. Měsíc po obsazení Československa utekla se svým přítelem přes Polsko, Švédsko až do Anglie, kde se mladí milenci vzali. Otec Karla byl asimilovaný vídeňský žid narozený v italském Terstu. Žil v Praze, kde dědeček Karla zastupoval švýcarskou firmu. Jejich místa narození pomohla při jejich odjezdu do USA. Všechny imigrační kvóty byly totiž vyčerpány, ale pro narozené v Itálii a v Rusku volná místa zbývala. V roce 1940 se v USA narodila manželům Wienerovým dvojčata Charles a Michael. Po válce se celá rodina vrátila do osvobozené republiky a všichni doufali v nový, klidný život. Karlův otec pracoval v průmyslu, matka byla lékařkou. Karel se vyučil nástrojařem, odmaturoval na strojnické průmyslovce, vystudoval strojní fakultu ČVUT a pracoval v oboru počítačových systémů. V roce 1965 se oženil a po okupaci odjel nejprve do Vídně, později se natrvalo usadil v Ženevě, kde pracuje jako špičkový odborník u koncernu IBM. Po celou dobu se intenzivně věnuje životu v ženevské židovské komunitě, kde je členem ortodoxní CIG i liberální CILG-GIL, v jejichž komisích a výboru (reprezentaci) je členem již přes 20 let. Kromě toho je členem komisí, které koordinují některé činnosti všech židovských komunit Ženevy. Od liberální, přes ortodoxní a Bejt Chabad, až po superortodoxní.

PRAŽSKÁ OBEC MÁ NOVÉ VEDENÍ

Mimořádné shromáždění členů Židovské obce v Praze vyslovilo 7. listopadu 2004 reprezentaci jako celku nedůvěru a odvolalo ing. Tomáše Jelínka (173:3) a jeho místopředsedy ze všech funkcí. Stanovy ukládají, že při vyslovení nedůvěry je nutné toto rozhodnutí potvrdit dalším shromážděním. Proto se 12. prosince 2004 členové ŽOP opět sešli a vyslovení nedůvěry potvrdili (226:3). Tímto shromážděním byla dále odvolána z funkce tajemnice ŽOP Olga Dostálová (208:4) a místo ní byl zvolen Karel WIENER (212:2). Dále byli odvoláni ze všech funkcí ŽOP a FŽO Michal Herz, Tomáš Homola, Petr Kliment, Ondřej Novák, Helena Vaňková a Josef Wagner. Všichni odvolaní totiž odmítli respektovat výsledky shromáždění ze 7. listopadu 2004. To pak dle stanov ŽOP a výsledku voleb povolalo na jejich místo k výkonu funkce náhradníky Petra Kučeru, Evu Kosákovou, Zuzanu Skálovou, Ludovíta Katuščáka, Evu Lorenzovou, Jakuba Švába, Tomáše Pasternaka, Miroslava Kadlece, Pavla Krále a Ondřeje Ernyei. Toto shromáždění odmítlo korespondenční hlasování – které v rozporu se stanovami ŽOP vyhlásil ing. Jelínek – a také odvolalo předsedu revizní komise ŽOP Petra S. Halvu.

Reprezentace ŽOP na své schůzi dne 15. prosince zvolila nadpoloviční většinou nového předsedu Židovské obce v Praze. Stal se jím František BÁNYAI, který byl ihned zapsán do registru církví a náboženských společností, vedeného Odborem církví Ministerstva kultury ČR, a stal se tak právoplatným statutárním zástupcem Židovské obce v Praze.

Bývalý předseda ing. Jelínek se odmítl podřídit všem výše uvedeným rozhodnutím shromáždění členů ŽOP, které je nejvyšším orgánem obce, naopak si najal ochranku vlastní osoby a odmítl kancelář předsedy předat svému nástupci. Prohlásil všechna odvolání za nelegitimní a na svolané tiskové konferenci informoval o svém vítězství v korespondenčním hlasování.

V okamžiku uzávěrky tohoto čísla Maskilu má bývalý předseda Jelínek odpojenou počítačovou síť, telefon a bylo mu zrušeno dispoziční právo k účtům obce. Na druhé straně si podržel databázi členů a převážnou většinu relevantních dokladů. Dosud odmítá opustit kancelář předsedy a nechává se

„hlídat“ najatou ochrankou. Předsednické „schizma“ tak nadále pokračuje!

Kdo je František Bányai?

Fero (jak jej nazývají přátelé) Bányai se narodil v roce 1947 na Slovensku. Po vystudování střední školy se přihlásil na Maticko-fyzikální fakultu a po jejím absolvování zůstal natrvalo v Praze. Celý život pracoval v oboru počítačové techniky, je ekonomicky nezávislý a od roku 1990 je spolujednatel počítačové firmy.

Velkou vášní je mu sbírání pohlednic se židovskou tematikou a jeho sbírka je významná i v mezinárodním srovnání. Část sbírky nedávno vystavil i pro veřejnost ve Španělské synagoze v Praze a vydal o ní také ojedinelou publikaci.

František Bányai je ženat, má jednu dceru a osobně by se dal charakterizovat jako klidný, uvážlivý technokrat preferující pragmatická řešení.

Novému předsedovi jsme položili dvě otázky.

Byl jste zvolen v době, která je v životě pražské Židovské obce mimořádně složitá, kdy její členové, rozdělení do dvou znepřátelených skupin, prosazují všemi prostředky své představy o způsobu vedení obce a její budoucnosti. O jaké priority – v nejbližším časovém horizontu – hodláte v této prestižní funkci usilovat?

Jako nový předseda ŽOP považují za svůj jediný úkol přispět k přípravě transparentních, všeobecně kontrolovatelných, spravedlivých voleb. Nelze již nikdy připustit volby nebo hlasování, které jedna názorová skupina připraví, zajišťuje a kontroluje. Jak jsem také zdůraznil ve svém dopise členům ŽOP, považují mandát současné reprezentace za omezený jen na přípravu nových voleb, jejichž termín konání musí být dle stanov vyhlášen do 30 dnů. Návrhem na jejich organizaci a přípravu v souladu s příslušnými ustanoveními ŽOP a FŽO bude pověřen nový tajemník Karel Wiener, dlouhodobě působící v židovských organizacích v Ženevě. Je nezávislý na současných sporech uvnitř ŽOP a má vysoký negociační potenciál.

Od shromáždění členů ŽOP uplynul měsíc. Jaká opatření jste v nových funkcích učinili, případně jaká v nejbližší době chystáte?

Shromáždění se konalo 12. prosince a jednání reprezentace pak ve dnech 13.–15. prosince. Do rejstříku Ministerstva kultury jsem byl zapsán 16. prosince 2004. Nechystám žádná opatření, která by měla předjímat nebo určovat budoucí směřování ŽOP. Úkolem mým, tajemníka i ostatních členů reprezentace musí být příprava voleb. To ovšem neznamená, že nebudeme zajišťovat standardní chod ŽOP.

Po posledních zkušenostech je, myslím, zřejmé, že plně profesionální, placený předseda – obdařený obrovskými pravomocemi – není pro ŽOP správnou variantou. Svě působení ve funkci předsedy ŽOP jsem nabídl bez nároku na jakoukoliv finanční nebo materiálovou kompenzaci. Samozřejmým důsledkem tohoto rozhodnutí je, že nadále budu pracovat ve své privátní počítačové firmě.

Ze srdce si přeji, aby se současné spory uvnitř ŽOP uklidnily, abychom se opět stali židovským společenstvím v pravém slova smyslu, tedy komunitou, v níž za sebe ručíme svými skutky, které ob stojí před Bm i lidmi.

► Přípravil Milan Kalina

OPIŠ

MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY

Praha dne: 16.12.2004
Č.j.: 21238/2004
Stav ke dni: 16.12.2004

Výpis
z Rejstříku církevních právnických osob

Název:	Židovská obec v Praze
Sídlo:	Maiselova 250/18
Územní a říšsk.:	Praha 1-Josefov
Obec:	11000
PSC:	00445258
IČ:	1.1.1994
Evidenční:	11-0101994
Datum:	
Číslo:	
Statutární orgán:	František Bányai
předseda židovské obce	
Zřizovatel:	Federace židovských obcí v České republice, Maiselova 250/18, Praha 1-Josefov, 11000, IČ 00418314

V kolektivní Zrušení evidence, Likvidace, Konkurs a vyřazení, Zánik, Odstalí skvělosti osob židovské obce

Počet stran výpisu: 1
Výhovorní: Reichertová Helena *Helena Reichertová*

Tento výpis je oprávněně zoprotivován. Ověřeno: *Josefa Turzová*

Ověřuji, že tento opis doslovně souhlasí s listinou, z níž byl pořízen, složenou z 1 listu.
Tento úpítný opis je složen z 1 listu.

V Praze dne 17.12.2004
Notář provedením vidimace neodpovídá za obsah listiny

Josefa Turzová
notářská tajemnice
pověřená notářkou
JUDr. Miroslav Peterkovič

LESK A BÍDA LAUDEROVÝCH ŠKOL

Již potřetí se pod touto hlavičkou potkáváme, abychom si pověděli co je v Lauderových školách nového. Minule jsme vás také informovali o iniciativě studentů gymnázia Or Chadaš, kteří založili 1. prosince 2004 STUDENTSKOU RADU.

Co rada požaduje a jaké jsou výsledky její práce nám sdělili členové rady.

Ihned po založení nám vedení LŠ učiněna navrhlo společné setkání, aby si mohli učinit představu co se pod názvem „Studentská rada“ skrývá a jaký má názor na současnou i budoucí dění ve škole. Toto setkání se z nejrůznějších důvodů odkládalo,

přestože se studenti každý den na termín schůzky dotazovali. Až 20. prosince 2004 si vedení školy vyčlenilo devadesát minut na setkání. Dvacetidenní prodleva byla způsobena časovou indispozicí paní mgr. Novákové. I to je důkazem toho, jak je obtížné ředitelku kdykoliv sehnat.

Na schůzce jsme byli informováni, že v lednovém čísle ROŠ CHODEŠ vyjde inzerát na nového ředitele LŠ. Současně jsme byli ujištěni, že stávající vedení zůstane na škole ještě minimálně tři měsíce. Nechápe-me, proč už tento inzerát dávno nevyšel a předpokládáme, že výběrové řízení bude v rukou už nového vedení Židovské obce v Praze, aby nedošlo k tomu, co jsme již jednou zažili a proti čemu protestovali žáci, rodiče i učitelé. Domníváme se, že by vede-

ní obce mělo stávající vedení odvolat a přechodným vedením školy pověřit někoho, kdo by dokázal společně s obcí formulovat jasné požadavky na nové vedení. Situace na škole je stále stejná, nic z toho, co žáci i rodiče kritizovali, nebylo zlepšeno. Víme, že vedení odmítlo rodičům umožnit setkání s novými pedagogy, totéž vedení oddaluje i setkání se zástupci Studentské rady a snaží se vážnou situaci ve škole bagatelizovat.

Domníváme se, že klíčem k odstranění problémů Lauderových škol je odvolání stávajícího vedení (které už dávno mělo být nahrazeno definitivně jmenovaným ředitelem a jeho zástupcem) a jmenování kompetentního vedení, které dokáže vrátit Lauderovým školám jejich bývalou dobrou pověst.

- kamil -

NACHMANIDOVA DISPUTACE

část 2.

(pokračování ze strany 2)

Šel okolo nějaký Arab a řekl mu: „Judský synu, judský synu! Vypřáhni tvou krávu a pluh, vždyť byl zbořen váš svatostánek (Chrám)!“ Onen člověk vypřáhl krávu a ta opět zabučela. Arab mu řekl: „Zapřáhni opět tvou krávu a pluh – narodil se váš mesiáš!“

19. Já jsem mu odvětil: „Nevěřím této agadě, ale i tak, ona potvrzuje má slova.“

20. Tehdy zaječel ten člověk (Pablo):

„Podívejte se, on nevěří ve své vlastní knihy!“

21. Já jsem odvětil: „Opravdu nevěřím, že se Mesiáš narodil v den zboření Chrám. Co se týče této agady, buď je nesprávná, anebo mají pro ni učenci nějaký jiný tajemný komentář. Já ji přijímám v doslovném znění, tak jak ji cituješ, neboť ona potvrzuje, že mám pravdu. Vždyť se v ní hovoří, že v den, kdy byl zbořen Chrám, se

narodil mesiáš, vycházejíce z tohoto časového údaje, Ježíš nebyl mesiášem, jak tvrdíte vy. Vždyť on se narodil a zemřel do zboření Chrám. Skutečně se narodil zhruba dvě století před zbořením Chrám (pozn. dle Talmudu byl žákem Jehošuy ben Perachji, žijícího ve 2. – 1. stol. př. o.l.) a podle vás se narodil 73 let před zbořením Chrám.“ Tehdy se Pedro odmlčel.

► Překlad a poznámky: rabín Daniel Mayer

Bejt Elend & Rabinát ŽOP

TÝDEN NA LYŽÍCH

PEC POD SNĚŽKOU CHATA U PAŠÁKA
od pondělí 31. ledna do neděle 6. února

Odjezd ve 13:00 hod od Vinohradského divadla,
návrat v 18:00 hod tamtéž, neváhejte a volejte
Cena: 2 500,- Kč na 1 dítě; 4 000,- Kč pro 2 děti

Zahrnuje: permanentku a půjčovné, nemají-li děti vlastní lyžařské vybavení
Vyplněné přihlášky zasílejte nejpozději do 15. ledna!!!
mejlem na elende@volny.cz
či poštou na adresu Bejt Elend, Mánesova 8, P-2, 120 00
Těšíme se na Vás! Jitka & Vráťa

S případnými dotazy se obračete na tato tel. čísla: 603 168 427, 608 383 876
číslo účtu: 1936531399/0800 variabilní symbol: RČ dítěte splatnost: 25. ledna 2005

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

- a) v elektronické podobě na www.maskil.cz
- b) v tištěné podobě za cenu poštovného a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, telefon/fax: 222 251 641, e-mail: maskil@maskil.cz (to je důležité zejména pokud platíte bankovním převodem, neboť v tomto případě se jinak nedozvíme adresu, na níž máme Maskil zasílat); výše poštovného a balného je v ČR minimálně 250,- Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8964110227/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 8888888888 (10x8)

Tištěnou verzi časopisu je rovněž možné si vyzvednout osobně přímo u Bejt Simcha.

DIPLOMAT VZPOMÍNÁ

(Hermann Huber)

Nebezpečí hladovky

Začala se postupně projevovat i změna v charakteru uprchlíků. Zatímco dříve byla řada z nich ochotna opustit velvyslanectví v případě, že jim východoněmecký právník dr. Vogel něco přislíbil, nyní byl zřejmý jejich stále militantnější postoj, který měl přinutit režim NDR k ústupu. Tito lidé chtěli odcestovat přímo do Spolkové republiky. Jelikož se v tomto směru nedařilo získat žádné přislíbení, někteří z nich začali vyhrožovat hladovkou. Ve vši slušnosti se mi za tento přístup omlouvali s tím, že mi nechtějí komplikovat situaci, ale snaží se upozornit na svůj osud světovou veřejnost. Domnívali se, že v době konání Lipského veletrhu by byla pro hladovku dobrá příležitost. Po dlouhé diskusi se mi podařilo je od jejich záměru odradit, ale věděl jsem, že situace je stále výbušnější a nebezpečí hladovky může být znovu na pořadu jednání.

Pomoc Bundeswehru

Ke všem komplikacím se zásobováním, udržováním základní hygieny a přijatelného psychického stavu uprchlíků se přidružilo počátkem září i počasí. Začalo silně přšet a park velvyslanectví se proměnil v nekonečné pole bahna. Prostřednictvím našeho vojenského atašé jsme navázali kontakt s místní správou Bundeswehru v Rozvadově a ta nám začala s nevšední ochotou pomáhat. Předali nám tzv. muniční palety, které jsme použili jako stanové podsady a od armády jsme získali potraviny všeho druhu, spacáky i teplé oblečení. Toto velké množství materiálu se však pochopitelně nemoh-

lo vozit přes československé území vojenskými auty Bundeswehru, ale jen civilními nákladními auty. Je však nutno poznamenat, že osádky těchto vozů neměly při přejezdu hranic ze strany čs. orgánů žádné problémy.

Vyklizené kanceláře

Dne 11. září hlásím ministerstvu zahraničí 434 uprchlíků. Plánovaná návštěva Dr. Vogela z NDR je v Praze očekávána s určitým napětím. Na velvyslanectví dorazil 12. září se svojí manželkou, právníkem Dr. Gregorem Gysim a ještě dalším advokátem z NDR, jehož jméno jsem už zapomněl. Během tříhodinového rozhovoru s uprchlíky rozšířil Vogel sice své dosavadní přísliby o podstatné body, nadále však trval na návratu uprchlíků do NDR, kde měly být zpracovány jejich žádosti o vycestování. Na základě těchto slibů opustilo velvyslanectví asi 280 osob, ale zhruba 170 uprchlíků v průměrném věku kolem 28 let odmítlo Voglovu nabídku přijmout. Na chvíli jsme si vydechli, ale stav „odpočinku“ trval jen krátce. Už 24. září bylo na velvyslanectví opět 865 osob. Vyklidili jsme kanceláře a z parku odstranili keře. Školní výuka probíhala v omezeném rozsahu už jen pro 1. a 2. třídu. Nálada upadala den ode dne a mezi uprchlíky začaly kolovat fámy, že jsou mezi nimi nasazeni příslušníci tajné policie STASI. Znovu a znovu jsem musel zasahovat, uklidňovat situaci a zabraňovat, aby napětí nepřerostlo ve výbuch vzájemné nevěřivosti.

Červený kříž zasahuje

Demarše podávané na čs. ministerstvo zahraničních věcí - s cílem získat další ubytování - nepřinesly žádný výsledek. Byla nám nabídnuta pouze zpřísněná ostraha vstupů na velvyslanectví, což jsme pochopitelně okamžitě odmítli. V ostatním se projevila určitá bezradnost. Bylo zřejmé, že nejsou ochotni za nás vypít pohár německoněmecké hořkosti.

Mezitím jsme získali podporu ze strany německého Červeného kříže. Velvyslanectví už přestalo být, při stále se zvyšujícím počtu uprchlíků, schopno zajistit zásobování nejnужnějším prostředky. Spolupráce s Červeným křížem byla výtečná. Vedoucí akce, paní Schroederová, předsedkyně sekce Červeného kříže ve Šlesvicku-Holštýnsku, se mnou projednávala všechny podstatné otázky. Doslova ve dne v noci byla na nohou a já se obával, že tu námahu dlouhodobě fyzicky nevydrží. Samozřejmě, že Červený kříž přivezl lékaře, jednoho doktora vyslala také zdravotnická služba ministerstva zahraničí a konečně se jich také několik našlo mezi uprchlíky.

Situace začala být kritická ve chvíli, kdy jedna z žen začala mít porodní bolesti a ukázalo se, že nikdo nedokáže poskytnout odbornou pomoc. Nakonec jsme ji přesvědčili, aby souhlasila se svým převozem na kliniku. Z té se směla vrátit a ačkoliv nestihla odjezd vlaku 30. září, mohla poté vycestovat i se svým miminkem přes Berlín-Schöneberg do Spolkové republiky. Toto

► nebyrokratické řešení zorganizoval dr. Vogel. Když opět dorazí 26. září na velvyslanectví, aby uprchlíky vylepšenými nabídkami přiměl k návratu do NDR, strhne se proti němu ledová bouře nenávisti. Je doslova vypískán a sám nahlédne, že situace je již podstatně jiná. Těch, kteří se nechají přemluvit k návratu, je podstatně méně než nově příchozích, jejichž počet už překračoval 1600 osob!

Holé hlavy a ztracené nože

Rychle narůstá bezradnost a mezi uprchlíky se zvyšuje nespokojenost doprovázená různými protestními akcemi. Např. všichni muži ze stanu č. 16 si vyholili vlasy, aby tímto - nikoliv zcela účinným způsobem - dali najevo svoji nespokojenost s nečinností

Praha nepomůže

S narůstajícím počtem uprchlíků vznikla přirozeně jistá anonymita. Osobní vztah, který jsme měli k těm prvním uprchlíkům, nebylo možné rozšířit na všechny. Pryč byly časy, kdy se jídelní lístek sestavoval zvlášť v každém stanu. Jídlo se nyní podávalo jen z polní kuchyně, noci byly chladnější, čekání na dvaadvacet toalet bylo delší a místo na přespání stále těsnější. Především se však nerysovalo žádné řešení.

Začala fáze neúspěšných pokusů získat od československé vlády náhradní bydlení pod diplomatickou ochranou. Návštěva státního sekretáře Sudhoffa u náměstka československého ministerstva zahraničí zůstala stejně neúspěšná jako všechny ostatní diplomatické demarše.

stupně velkého schodiště. Na každém schodu spí dvě osoby a situace se stává skutečně kritickou.

Až 29. září se naše delegace v New Yorku dozvídá, že NDR chce 30. září odsouhlasit řešení, které odpovídá Genscherově návrhu. Delegace odlétá ještě téhož dne do Bonnu kam dorazí 30. září v 8.00 hod. a v 16.00 letí dál do Prahy. Teď se i my dozvídáme, že se něco změnilo.

Ministr na balkoně

Vyzvedávám ministra na letišti. V 18.30 přijíždíme na velvyslanectví a prorážíme si cestu do mého bytu v nejvyšším patře. V 18.58 vstupuje ministr na balkon kupolového sálu zaplněného palandami. Odtud oslovuje uprchlíky: „Milí krajané, přišel jsem

československých úřadů. Holé hlavy působily v každém případě skutečně mučednický a když potom ještě zmizelo 20 dlouhých nožů na chléb, považovali to někteří mí spolupracovníci za velmi nebezpečné a dokonce mne odrazovali od návštěv stanů, protože se obávali, že bych mohl být zadržen jako rukojmí. Situaci jsem nepodceňoval, ale v návštěvách pokračoval dál. Věděl jsem totiž, že má přítomnost pomáhá udržovat dobrou náladu a také slouží k tomu, aby si mnozí mohli přede mnou zanádat na poměry v NDR nebo se poradit o své budoucnosti v Spolkové republice. Bylo mimochodem zajímavé sledovat jejich udivené reakce, protože je stále udivovalo, že s nimi hovoří velvyslanec jako obyčejný člověk. Něco takového, jak sami říkali, v jejich dělnicko-rolnickém státě nikdy neexistovalo. Mimochodem, ty nože na chléb jsme zakrátko opět získali zpět.

Nám však postupně začalo být jasné, že už ani tak nejde o to zabránit, aby velvyslanectví neprasklo ve švech, ale že naopak tlak vznikající neustálým přílivem uprchlíků je tím, co může dát do pohybu kolo dějin. Jinými slovy: Šlo jen o to vydržet!

Jednání v New Yorku

Problém s tisíci uprchlíky na naší ambasádě se dostal až na půdu valného shromáždění OSN v New Yorku. Tam odstartovala horečná diplomatická aktivita. Ministroví zahraničí Genscherovi se konečně podařilo, především s podporou sovětského ministra zahraničí Ševarnadzeho, dosáhnout řešení uprchlického dramatu, se kterým mohla souhlasit také NDR. V Praze o těchto jednáních však mnoho zpráv nemáme. Každým dnem, každou hodinou však rapidně stoupá počet těch, kteří hledají v Lobkovickém paláci útočiště. Už jsou zaplněny všechny

dnes k vám, abych vám sdělil, že vás dnes čeká vycestování do Spolkové republiky Německo.“ Jásot těch asi čtyř tisíc lidí v parku nelze popsat. Genscher později začne své memoáry větou: „Hodiny na německém velvyslanectví v Praze 30. září 1989 patří k těm nejpohnutějším v mém životě.“

O něco později začíná přesun prvních uprchlíků k autobusům, které přistavilo velvyslanectví NDR. Uprchlíci jsou nadšení. Vlaky doprovázejí vysocí úředníci ministerstva zahraničí, státní sekretář Priesnitz z BMB a lidé z velvyslanectví. V 7.00 ráno příštího dne opouští Prahu poslední vlak. Celou noc jsem strávil na různých nástupišťích. V 8.00 ulehám ke spánku. Už dlouho nevím, co to vlastně spánek je. Ale už v 10.00 opět vstávám a prohlížím si dvůr, park a budovu. Pekelný chaos! Ale všude strašidelné ticho. Přiznám se, že mi uprchlíci najednou jaksi chybí. Možná to byla jaká-

si vnitřní prázdnota, kterou člověk cítí po týdnech těžkého napětí. Pomocníci z německého Červeného kříže zvou mne a manželku na gulášovou polévku. Viděli v jakém jsme stavu a za to pozvání jsme jim dodnes vděční.

Drama pokračuje...

Kolem poledne se před branou velvyslanectví opět shromáždilo kolem 200 východoněmeckých uprchlíků a dožadovali se vstupu. Přišli pozdě. Po domluvě s ministerstvem zahraničí jsem se pokusil vysvětlit, že tento neobvyklý způsob vycestování už nebude možné zopakovat. Přesto se kolem páté hodiny odpolední otevírá brána a už

300 lidí proudí kolem mě do parku. Za chvíli opět funguje stanový tábor jako předtím.

Příštího dne večer jsem hlásil už 1622, den poté 3800-4000 uprchlíků. Toto druhé dějství dramatu trvalo jen do 4. října, ale bylo těžší než první vlny. Uprchlíci proudili na velvyslanectví ze všech stran. Už jsme je téměř nemohli spočítat a když jsem v noci z 2. na 3. října obdržel pokyn definitivně uzavřít bránu velvyslanectví, bylo v budově a v parku 5000 lidí a na prostranství před budovou ještě více než 2000 zoufalých lidí. Na důraznou přímluvu lékařů jsem nechal 3. října kolem 16.30 ještě jednou otevřít bránu pro ženy a děti. Venkovní teplota totiž kriticky poklesla. Do přeplněného prostoru se vmáčklo ještě 600 žen a dětí. Musel jsem je ubytovat v kotelně, která byla jediným volným prostorem.

Když konečně 4. října v 18.30 začal odjezd uprchlíků, byly hygienické podmínky zcela katastrofální. Už téměř nebylo možné zásobovat, o úklidu nemluvě. A přece něco velmi cenného zde zůstalo. Za

celou tu dobu několika posledních dní nevznikla totiž v tomto „ponorkovém“ prostoru mezi lidmi panika. To už ale došlo k pragmatické a účinné spolupráci s velvyslanectvím NDR a bezpečnostními složkami ČSSR. Tuto druhou výjezdovou akci několika tisíců lidí světový tisk skoro vůbec nezaznamenal. Po jejím skončení zavedla NDR vízovou povinnost pro cesty do Československa. Proud uprchlíků se tím prakticky zastavil. Jen několik málo lidí přešlo přes zelenou hranici. Ti pak mohli 28. října 1989, vybaveni legálními doklady pro vycestování vydané velvyslanectvím NDR v Praze, překročit hranici do SRN. Tento konvoj jsem doprovázel až do Waidhausu

a pak pokračoval se svou ženou dál na zbytek své dovolené, přerušené nejdrámatičtějšími událostmi mé diplomatické kariéry.

Pražský epilog

Dne 1. listopadu NDR opět zrušila vízovou povinnost pro cesty do ČSSR. Na velvyslanectví se okamžitě znovu přihnala vlna lidí hledajících útočiště, vlna kterou nakonec nebylo možné udržet. Za dva dny bylo na velvyslanectví opět více než 5000 osob. Můj zástupce Dr. Hiller se pokoušel, tak jako my dříve v demarších, prosadit alespoň dočasně tzv. „tělocvičnové řešení“. K tomu už nedošlo. Na pražském ministerstvu zahraničí mu naznačili, že všechny politické instance nepřetržitě zasedají. O osudu uprchlíků se rozhoduje mezi Moskvou a Pankowem. Dne 3. listopadu ve 21.00 byl Hiller předvolán k vyžádané schůzce se zástupcem ministra zahraničí ČSSR. Jak rozhovor, tak i jeho výsledek byly krátké. Lidé, kteří byli u nás na velvyslanectví, směli vycestovat z Prahy do Spol-

kové republiky přímo bez zajišťky. Atmosféra při rozhovoru byla – jak Hiller později uvedl – pod bodem mrazu.

Ještě téže noci oznámil z „Genscherova balkonu“ toto ničím nepodmíněné rozhodnutí o vycestování, přičemž upozornil na jeho historický význam. Někteří odcestovali okamžitě. K přechodu hranice jim stačily osobní doklady NDR nebo pas. Pozdější návrat do NDR jim byl zaručen. V následujících dnech (až do 9. listopadu 1989) vycestovalo denně mezi 2000 a 4000 osobami. Těžiště úkolů velvyslanectví se nyní nacházelo na Hlavním nádraží v Praze.

Nová pravidla o vycestování, která byla oznámena vládou NDR 3. listopadu a ihned

vstoupila v platnost, měla právně a politicky zásadně novou kvalitu. Kdo chtěl opustit NDR, nastoupil jednoduše do vlaku, který jel do Prahy, a tam ho zaměstnanci velvyslanectví nasměrovali do přistavených vlaků, které ho bez obtíží dopravily do Spolkové republiky. Šlo už jen o to, že to byla zbytečná zajišťka přes Prahu. Hans-Dietrich Genscher hovoří ve svých vzpomínkách o proudu uprchlíků, jako o politickém pramenu, který vytryskl z Prahy, tohoto nejevropštějšího ze všech evropských měst.

Co k tomu dodat. Snad jen dvě poznámky. O několik dní později padl nenáviděný komunistický režim i v Praze a 6. února 1990 přijímá jeho exelenci bývalý politický vězeň a nyní prezident, Václav Havel. Na Pražském Hradě se tito muži setkají ještě jednou. Dne 28. října 1995 přebírá bývalý velvyslanec Hermann Huber z rukou prezidenta Havla medaili za zásluhy. Drama listopadových dnů nebylo zapomenuto.

► Foto: ČTK (Hermann Huber)
a Blanka Lamrová

ROZVRÁCENÁ OBEC

aneb Neskutečné drama v děčínské obci

Pod záminkou chanukové oslavy uspořádala děčínská židovská obec ve čtvrtek 9.12. (26. kislew) setkání svých členů a příznivců. Zsvěcenější však předem věděli, že skutečným důvodem setkání bylo něco zcela prozaického. Již delší dobu nazrával mezi členy obce zásadní rozpor v pohledu na základní problémy fungování celé komunity. V obci se zformovaly dvě nesmiřitelné skupiny a toto setkání jim mělo být kolbištěm pro rozhodné vítězství nebo porážku. Nejen Prahu, ale i Děčín už tedy zachvátil děs střetu funkcionářských skupin.

Již v odpoledních hodinách, kdy se sešel výbor obce, aby projednal běžnou agendu a plánované úkoly, vládla v potemnělé budově děčínské synagogy napjatá atmosféra. Zástupci jednotlivých skupin ve výboru na sebe po celou dobu pracovního jednání zlověstně pokukovali a pod záminkou doplňujících návrhů znesnadňovali hladký průchod návrhů předložených protivníky. Nepomohla ani přítomnost rabína Ronalda Hoffberga, který měl být smířícím elementem. Zbáběle se však věnoval jen halachickým náležitostem členských přihlášek a nakonec utekl z jednání, aby předstíral kontrolu přípravy jídla na večerní shromáždění. To nejhorší však mělo teprve přijít...

Okolo páté hodiny odpoledne uvítal poněkud nesměle předseda obce Vladimír Poskočil všechny přítomné. Ve své řeči se obratně vyhnul nazrálým problémům a omezil se jen na vyjádření své radosti nad hojnou účastí. Poté byli do obce oficiálně uvedeni dva noví členové. Předseda s úlevou předal slovo rabínu Hoffbergovi, který připomněl význam svátku Chanuka v minulosti i pro dnešek. Při slavnostní modlitbě a zapalování třetí chanukové svíce na třech chanukových svícnech budilo ještě shromáždění dojem pěkné a klidné židovské slavnosti. Pak se to ale stalo!

Stalo se, co se stát muselo. Napjatou atmosféru toho večera protala zásadní otázka předsedy obce: „Kdo chce latkes a kdo blinces?“ V tu chvíli nastalo naprosté zmatení

hlasů i jazyků, jaké svět zažil snad jen u babylónské věže. Vyznavači latkes začali skandovat „latkes, latkes,...“. Milovníci blinces jim odpovídali pískáním, dupáním, bučením,... Chaos nebral konce, dokud se trochu zaskočený rabín Hoffberg nepřihlásil o slovo. Sál se ztišil napjatým očekáváním. Rabi do ticha promluvil svou roztomile žvatlavou angločeštinou: „Já moc rád brambóračky...“ Příznivci latkes vyskočili ze židlí a pokoušeli se křepčením napodobit chasidské tance. „...ale na druhá strana, i koublička je mouc dóobra“, pokračoval rabín. A to zase spiklenci blinces se chytli okolo ramen, točili se v kruhu a zpívali Hava nagila.

V tu chvíli jsem pochopil, proč se slabší povahy, jako je Fedor Gál nebo Irena Dousková, na poslední chvíli omluvily, a byli tak ušetřeny této nechutné a pokleslé tahanice.

„Snad bychom mohli nejdříve bramboráčky a pak třeba i ty koublihy,“ špitnul do vřavy předseda konzervativního hnutí Masorti, pan Palkovič. Ale to jen přilil pověstného oleje do ohně. „Tak začneme bramboráčkama“, přidal se k návrhu předseda sportovního klubu Hakoach, Petr Wellemín. „Tak to teda ne! Začneme hezky po našem, koublihami“, oponoval předseda ŽLU, František Fendrych. Nakonec povstal rozvázný a smířlivý člen, Achab Haidler, aby se pokusil připomenout, že na obec čeká jiný úkol: vytvořit židovskou knihovnu pro přípravu zájemců o judaismus a připravit se na „příchod“ Tóry do Židovské obce v Děčíně... Byl bezostyš-

ně ukřičen výzvami „Jsi pro bramboráčky nebo pro koublihy?!“. „Já to nejím, já mám cukrovku...“, hlesl zaskočený Achab. V tu chvíli prakticky jako člen obce umřel. Už se jím nikdo nemínil zabývat. Co také takový člověk vůbec může pro židovskou obec udělat?

Zpěváci nakonec museli improvizovaně vytvořit pěveckou skupinu a zpívali společně tradiční chanukové písničky. Nikdo si totiž nedovolil zazpívat sólově. Všichni byli pod neustálým dohledem jedné či druhé nepřátelené strany a sólové vystoupení by se mohlo vykládat všelijak. I malé děti nakonec podlely davové psychózy a pustily se do sebe předstírajíce, že hrají s drejdem o čokoládové penízky. Jak se říká, nezůstal kámen na kameni. Každý si nakonec v té atmosféře ztracených iluzí, skepse a anarchie jedl a pil, co chtěl, a zpíval, kdy chtěl.

Zvláštní na celé této ořesné události je, že proběhla prakticky bez povšimnutí českých i zahraničních médií. Ani Dnes, ani Lidovky, ani Právo, ČTK, Jerusalem Post, Haarec, nebo Chine News, dokonce ani Děčínské rozhledy nezmínily tuto fatální událost. Nu což, třeba to vyjde v lednu, kdy bude oslava svátku Tu bi-švat. Možná v obci otevrou další starý, bolavý problém, který dřímá pod povrchem, totiž: bílé nebo červené. To však už bude dozajista konec děčínské židovské obce...

Text a foto: Michal Spevák,
zvláštní zpravodaj věstníku Maskil
v Obci na severu

■ Židovská obec Teplice

Lipová 25, 415 01 Teplice

Tel: 417 538 209

e-mail: kehila@volny.cz, www.kehila-teplice.cz

Teplickou obec navštívil v prosince u příležitosti svátku Chanuka vrchní zemský rabín Karol Sidon

Foto: Pavel Dias

■ Židovská obec Liberec

Rumjancevova 1362, Liberec 1

tel. 485 103 340, 482 412 530

ŽO Liberec by tímto ráda poděkovala předsedovi Nadačního fondu židovského hřbitova a synagogy a předsedovi Společnosti přátel Izraele – místní klub Liberec, **panu Vladimíru Stejskalovi**

ŽO Liberec s velkým zármutkem oznamuje, že 16. prosince 2004 zemřel po dlouhé nemoci náš duchovní – vrchní kantor

pan Jindřich Weitzen

Kdo jste ho znali, vzpomeňte společně s námi.

Pan Jindřich Weitzen – Chanuka 5764

Foto: Michal Špevák

vi, u příležitosti jeho 80. narozenin (nar. 3. prosince 1924) – velmi si váží toho, co pro ni pan Stejskal udělal. Mimo výkonu těchto funkcí byl velkým pomocníkem zejména při zvelebování místního židovského hřbitova a rovněž obětavým průvodcem při pořádání pravidelných „Dnů otevřených dveří“ v naší synagoze. Děkujeme mu a přejeme do dalšího života mnoho pevného zdraví a elánu.

PŘEDNÁŠKY O ŽIDOVSKÝCH ZVYCÍCH A TRADICÍCH: Zatím proběhly dvě přednášky vedené Mgr. Martou Novotnou, obě velmi zajímavé. Ještě máme možnost vyslechnout si následující témata: 17. ledna 2005 – Židovská svatba, rozvod, 14. února 2005 – Nemoc, smrt, 14. března 2005 – Židovský hřbitov, 18. dubna 2005 – Synagoga, 16. května 2005 – Denní zvyky tradičních Židů, 6. června 2005 Kašrut, 27. června 2005 – Šabat **Přednášky probíhají vždy od 17 hodin v kulturní místnosti obce.**

■ HAKOACH

Vážení přátelé, zveme Vás všechny na:

ČLENSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ sportovního klubu **HAKOACH**, které se bude konat v pondělí 31. ledna 2005 od 18 hodin v **JÍDELNĚ ŽO** v Maiselově 18, Praha 1. Na programu bude seznámení s dosavadní činností klubu a plány na další období. Účast není povinná, ale žádoucí.

Termíny jednodenních lyžařských zájezdů byly vybrány takto: 15.1., 29. 1., 12. 2., 27. 2., 12. 3. 2005. Zde mohou nastat změny podle sněhových podmínek a počtu zájemců.

V poslední době poklesl zájem o Squash, pokud má někdo zájem o tento sport, může se přihlásit na naší elektronické adrese: **hakoach@email.cz**

■ Židovská obec Brno

Tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno

Tel.: 545 244 710, Fax: 545 213 803

E-mail: zob@zob.cz, web: www.zob.cz

Přinášíme poslední dobrou zprávu týkající se sbírkové akce Auto pro seniory. V lednu 2005 bude Opel Agila, na který jsme společně přispěli, již k dispozici pracovním a klientům agentury JAS. Co více si do nového roku přát.

Kulturní akce v lednu 2005

21. ledna v 18:30 – Zuzana Peterová: prezentace nové knihy „Rabín Feder“

26. ledna v 15:00 – Tu bišvat pro děti, od 18:00 pro „velké“

28. ledna v 18:30 – Vernisáž obrazů Marianny Štěpitové-Klaučo nazvané Fantazie

OBŘEZÁNO JEST

Alexander Shonert (vlevo) hraje k obřízce, v roli mohela rabi Dushinsky, v roli kmotra Fedor Gál

V neděli 19. prosince bylo oficiálně představeno nové **CD Alexandra Shonerta** v prostorách jídelny ŽOP v Maiselově ulici. Prostor, který je v poslední době znám především dramatickými diskuzemi okolo krize v pražské Obci, tak byl svědkem milé události.

Autoři programu vzali doslovně parafrázi užívaného „křtění“ kdečeho, co je v oblasti kulturní produkce nově představeno veřejnosti. Po úvodním slovu pana Toepfera (Akce Ester) a pana Řeháka (Společnost křestanů a židů) provedl slavnostní brit mila, i s nezbytnou brachou, rabín Michael Dushinsky, který „obřezal“ celofánový obal CD v náručí kmotra, pana Fedora Gála. Početná skupina hostů byla tedy svědky obřízky prvního CD známého mladého houslového virtuóza z Dálného východu Ruska, který žije, i se svojí matkou, již osm let v Praze. S novým titulem „**Jewish Violin**“ (**Židovské housle**) se veřejnosti dostává originální interpretace známých židovských skladeb i nových skladeb inspirovaných židovskou tradicí.

Popřejme autorovi i jeho novému CD hodně úspěchů. -mis-

z Fakulty humanitních studií UK a Mgr. Marie Zahradníková ze Vzdělávacího a kulturního centra ŽMP.

úterý 25. 1. v 18 hod.: Poklad židovských písní – koncert hudební skupiny Ester. Kateřina Hajdovská-Tlustá: zpěv, rytmika, Alexandr Hajdovský: kytara, zpěv. Vstupné 50,- Kč.

středa 26. 1. v 18 hod.: Osvobození Osvětimi 27. 1. 1945 – vzpomínky prof. MUDr. Tomáše Radila, CSc., který byl jako vězeň osobně účasten. Vstupné 10,- Kč.

čtvrtek 27. 1. v 18 hod.: Má šťastná hvězda – promítání filmu z cyklu Paměť 20. století režisérky Heleny Třeštíkové v rámci Mezinárodního dne holocaustu o Zdeně Fantlové, která vypráví svůj podivuhodný příběh plný zvratů a mezních situací. Od první republiky přes Terezín a Osvětimi až po Gross Rosen, Mauthausen, pochod smrti a Belgen Belsen. Vstupné 20,- Kč.

pondělí 31. 1. v 18 hod.: Přednáška a recitál židovských písní konzervativního kantora Colmana Reaboi z USA. Pořádá Bejt Praha (anglicky s tlumočením).

VÝSTAVY:

Stopy holocaustu – výstava fotografií Radovana Kodery. Výstava potrvá do 20. února 2005. (Výstavy jsou otevřeny pro veřejnost Po–Čt 10–16, Pá 10–15)

HACAGA

Koncem měsíce října se uskutečnila ojedinělá čtyřdenní kulturní akce Hacaga, jíž se zúčastnilo v roli účinkujících i diváků přes 150 mladých Židů nejen z Čech, Moravy a Slovenska, ale i z Ameriky a Izraele. I v improvizovaných podmínkách podali všichni účinkující výborné výkony a zajistili tak úžasnou atmosféru a vysokou uměleckou kvalitu programu.

Tímto bychom chtěli všem účinkujícím i divákům poděkovat za jejich přízeň a doufáme, že se se všemi brzy znovu uvidíme v rámci některé z dalších akcí Bejt Praha a ČUZM. Jmenovitě bychom pak chtěli poděkovat Pavle Schimmerlingové a Danielovi Kolskému, bez jejichž práce by se akce jen těžko mohla uskutečnit. Za pomoc s organizací děkujeme také všem dobrovolníkům.

Pokud se Vám akce líbila a máte nápady, jak na tuto akci navázat, kontaktujte kancelář Bejt Praha na čísle 222 310 199 nebo e-mailem na info@bejt-praha.cz.

Peter Györi a Petra Tomková

Foto: Michal Spevák

V rámci akce proběhl i komponovaný pořad, složený z individuálních vystoupení mladých umělců

Kulturní program leden 2005

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze

Maiselova 15, 110 00 Praha 1, 3. patro

tel. 222 325 172, fax 222 318 856

http://www.jewishmuseum.cz, education@jewishmuseum.cz

pondělí 17. 1. v 18 hod.: Moje setkání s židovstvím – přednáška prof. RNDr. Heleny Illnerové, CSc., předsedkyně Akademie věd ČR. Vstupné 10,- Kč

úterý 18. 1. v 18 hod.: Expedice do Turecké Arménie a Západního Kurdistanu až k pohorí Ararat – přednáška Milana Kruliše z Vlašimi o archeologických nálezích a nejen o Noemově arše. Vstupné 10,- Kč

středa 19. 1. v 18 hod.: Setkání s Franzem Kafkou – Vzpomínky současníků – literární večer k vydání knihy.

čtvrtek 20. 1. v 18 hod.: Literatura midrašů III – přednáška vrchního zemského rabína Karola Sidona. Vstupné 10,- Kč

pondělí 24. 1. v 18 hod.: Židovská menšina v Československu ve 30. letech – prezentace nového sborníku vydaného Židovským muzeem v Praze. Promluví PhDr. Blanka Soukupová, CSc.

JIRKO, NECH VŠEHO...!

2. část

Pozemní personál se vrátil do Prahy jako první, ale na Václavském náměstí jsme tančili jakési anglické tance. To páni letci, kteří přijeli později, pochodovali nádherně. Pak jsem ještě sloužil až do září 1945 na ruzyňském letišti jako četař radio-technik. Po propuštění z armády jsem začal studovat obchodní školu v Praze.

Neměl jsem žádné peníze a nemohl jsem ani doufat v pomoc příbuzných, protože nikdo z nich válku nepřežil. Živil jsem se tedy jako soukromý učitel angličtiny za 15 korun na hodinu. Většinou jsem učil studentky v kavárnách a ten honorář jsem pak s nimi utratil za biografy. Učitelská kariéra byla krátká a v pasáži vedle Bati jsem začal pracovat jako kožešnický dělník, abych si mohl dodělat tovaryšské zkoušky na průmyslové škole. Už tenkrát jsem ale cítil, že Československo uniká ze západního demokratického světa a všechno naznačuje obrat ke komunismu. To už nevydávalo tak liberální, jak jsem si navykl v Anglii.

Můj mladší bratr, který byl také v Anglii u pčoty, chtěl zůstat v Praze a netušil, že se Československo mění. Musel jsem jej pomocí velké facky „přesvědčit“, že tu pro nás není místo a že musíme do Anglie, kde žila naše sestra. V Praze už jsme nikoho neměli. Bratr začal pracovat v turistickém ruchu zaměřeném na Španělsko a Francii a nakonec se stal ředitelem velké cestovní kanceláře.

Po nějakém čase jsem dostal místo u kožešnické firmy Vaněk, která sídlila v elegantní londýnské čtvrti Knightsbridge. Můj český výuční list zapůsobil a já se doučil v Londýně na mistra kožešnictví a vystudoval na polytechnice návrhářství a střih. Po dvou letech jsem prostřednictvím jedné paní získal podporu k emigraci do Austrálie. Neměl jsem v Londýně žádné vážné závazky a daleký kontinent mne lákal nejen tím, že byl romantický, ale i tím, že byl tak daleko od všech strašných evropských zkušeností.

Vzpomínám si dobře i na svůj příjezd do Austrálie. Bylo nádherné teplo a bydlel jsem u Botany Bay, přes ulici byla pláž, krásný písek a klidná modrá voda. Netrpělivě jsem se svlékl do plavek a skočil do moře. Šplouchal jsem se a plaval jako divý, když na mě nějaký policajt začal mávat a křičet, abych okamžitě šel z vody ven. Jakmile jsem vylezl, hned na mne spustil: „Co vy tady v té vodě děláte, vy pitomče! Nevíte, že každou chvíli mohou po vás jít?!“ Zmohl jsem se jen na otázku: „Jít a po mně, kdo?“ „Žraloci, vy idiote, žraloci. Právě tady je jich spousta, protože tu kotví velké lodě!“ Tenkrát se totiž odpadky vhažovaly přímo do moře a žraloků tu bylo opravdu hodně. Psal se rok 1952.

V Austrálii jsem si našel práci u kožešnické firmy a byl jsem příjemně překvapen lepším platem než v Londýně. Všechno bylo nádherné – až na jednu věc: V pátek večer jsme všichni zaměstnanci museli jít do hospody. To bylo v pět hodin večer a hospoda se zavírala v šest – vláda nechtěla, aby dělníci utratili všechny peníze za pivo – a tak drasticky omezila otevírací dobu. Za jedinou hodinu bylo nutno vypít několik velkých piv. Já stačil tak na dvě a ta ostatní byla pro mne opravdovým utrpením. Ale i tuto australskou zkoušku „ohněm“ jsem přežil.

Za tři měsíce začala letní sezóna, nikdo kožešiny nekupoval a já dostal výpověď. Zařídil jsem si tedy malou dílničku v starém domě u přístavu. Když jsem chtěl začít ráno pracovat, musel jsem prvně vyhnat z dílny krysy. Po nějaké době jsem pro jednoho Řeka udělal štólu ze dvou stříbrných lišek. Řek byl moc spokojený a zaplatil tolik, že jsem si mohl koupit na dvacetiletou hypotéku dvě století starý dřevěný dům. Po nějakém čase se uvolnilo zajímavé místo v obchodním domě v Adelaide, asi jen 1900 kilometrů od Sydney.

Měl jsem vysvědčení z londýnské polytechniky a místo jsem ihned dostal. Svůj dům v Sydney jsem pronajal a začal žít v Adelaide. Po dvou letech jsem se vrátil do Sydney a přestoupil do velkého obchodního domu Mark Foys. Dům jsem prodal za 2500 liber a odstěhoval se do Rushcutters Bay, blízko přístavu pro plachetnice. Dnes – po padesáti letech – bych za ten dům dostal půl milionu.

V roce 1956 jsem se oženil s krásnou dvacetiletou Holanďankou. Já byl o třináct let starší. Chodili jsme každý víkend na krásné pláže v Sydney a nikdy jsme nepotřebovali jet někam na prázdn- ➤

► niny, protože Sydney mělo vlastně všechno. Řeky, nádherné eukalyptové lesy a mnoho různých pláží a parků. Bylo to (a stále je) překrásné město.

Do práce jsem to měl parníkem necelých dvacet minut. Byl jsem velmi spokojen a vydržel jsem tam 18 let. Začal jsem jezdit po světě a nakupoval surové kůže i hotové kožešiny v USA, Kanadě, Evropě, ale i Hongkongu. Mezitím se narodily dvě dcery, přestěhoval jsem se do vlastního nového domku v Gladesvillu a za tři roky jsme změnili pobyt a zabydleli se v Frenches Forrestu.

Měl jsem stále víc a víc práce, nakonec jsem zajišťoval 16 firemních filiálek. Chtěl jsem něco méně namáhavého a po tolika letech jsem přešel do největšího obchodního domu Myers v Melbourne. Opět jsem se s celou rodinou stěhoval. Jedinou smutnou věcí bylo to, že rodiče manželky byli náhle tisíc kilometrů daleko a děti odloučení od prarodičů těžko nesly.

V Melbourne jsem pracoval pro Myers 13 let a měl jsem také účast ve dvanácti filiálkách. Moje oddělení bylo třetí největší, ale potom nám Greenpeace pomazali okna kyselinou a udělali škodu za 700 000 dolarů. Obchodní dům se bál výlohy vyměnit, aby se to neopakovalo a nakonec vedení kapitulovalo a rozhodlo obchodování s kožešinami ukončit. Mně v té době bylo už 62 a tak jsem šel do penze. Několik let jsem ještě vypomáhal obchodnímu domu David Jones, ale pak jsem práce definitivně zanechal po 39 letech v oboru.

A moje rodina? Manželka bohužel 25 let trpěla těžkou nemocí a deset let byla na invalidním vozíku. Jedna z dcer je učitelka gra-

fiky a výtvarného umění v Melbourne, druhá žije v Sydney a je počítačová grafička.

Já žiji sám v starosvětsky elegantní čtvrti. Melbourne je pěkné město s rozsáhlými parky, s nádhernou botanickou zahradou a hodinu vzdálenými překrásnými plážemi. Počasí je zde mírné po celý rok.

V loňském roce mi bylo 80 let. Do Prahy létám každý rok a zůstávám vždy dva měsíce. Stále mne to do Prahy táhne, ačkoliv zde mám jen velmi vzdálené příbuzné, které mám však velmi rád. Prahu jsem už ukázal všem australským příbuzným a k návštěvě přemluvil i mnoho australských přátel. Každý je krásou Prahy ohromen. Bylo velké štěstí, že se za války uchránila od zkázy.

Čas mnoho ran zhojil. Přesto mne v Praze občas přepadne smutek, když pomyslím na zkázu tolika nevinných lidí. Nikdy bychom na ně neměli zapomenout!

(redakčně upraveno)

► Ilustrace: Lucie Lomová

PROSBA K ČTENÁŘŮM MASKILU

Publicista zabývající se judaismem prosí čtenáře Maskilu, zda by mu neposkytlí tato stará čísla: Ročník I. (5762) – 1, 2, 3, 4; Ročník II. (5763) 6, 8, 9, 10; Ročník III. – 1, 3, 6
Pokud tyto výtisky časopisu vlastníte a můžete poskytnout, zašlete je laskavě do redakce nebo volejte na číslo 723 962 295. Děkuji.

LITERATURA S DAVIDOVOU HVĚZDOU

PIANISTA, příběh varšavského klavíristy Władysława Szpilmana, který díky pomoci německého kapitána Wilma Hosenfelda přežil válku, je silný a pravdivý. Kniha, kde je německý důstojník netradičně představen jako kladný hrdina, sice vyšla v Polsku už v roce 1946, záhy však byla dána do stoupy. Svědectví bylo příliš autentické a politicky „nevhodné“. Znovu vyšla až po padesáti letech, doplněná o úryvky z Hosenfeldova deníku, a hned se stala senzací. Roman Polanski podle ní nedávno natočil film, který dostal dva Oskary. Sám Szpilman o osudu muže, který kromě něj zachránil řadu dalších Židů i Poláků, do roku 1950 nevěděl nic. Německý kapitán se koncem války dostal do zajetí a po sedmi letech v Rusku zemřel. Szpilman se dožil 89 let. Neuvěřitelný příběh, který se stěží dá vymyslet, vydala Academia.

Po 2. světové válce přišlo další trauma: 50. léta a nový hon na Židy, tentokrát se čistka týkala těch na vyšších postech v tehdejší komunistické společnosti. Na smrt byl v politických procesech poslán i náměstek ministra zahraničního obchodu Rudolf Margolius, označený za člena smyšleného „spikleneckého centra Rudolfa Slánského“. Jeho někdejší manželka, překladatelka Heda Margoliová-Kovályová, odešla po roce 1968 do USA, kde pracovala v knihovně na Harvardu. V knížce **NA VLASTNÍ KŮŽI**, který vyšla nejprve ve Škvoreckého 68 Publishers, nyní ve 3. vydání v Akademii, líčí svůj životní osud rozpjatý mezi dvěma milníky: odjezdem do transportu směr Lodž a poté Osvětim v říjnu 1941 – a pak do emigrace po 21. srpnu. Největší část knihy pak zabírá dění v 50. letech.

► Lubor Falteisek

CHASIDISMUS, HASKALA, REFORMA

Seriál o myšlenkových proudech, které formovaly současný obraz judaismu

Rabi Dov Ber z Volyňského Meziříčí – zvaný Velký Magid (učitel, kazatel) 3. část

Vrátíme se z bohaté a kultivované střední Evropy do prostředí lojových lamp, slepic v síni a blešek v kožichu. I v salonech i na dvorcích vyrůstali mužové ducha, intelektuální a spirituální vůdčí osobnosti 18. století.

Dov Ber se narodil přibližně ve stejné době jako Bešt. V nemajetné rodině, o níž nevíme nic víc, než že věřila ve svůj původ, odvozuující se od krále Davida. Ač z nemajetných poměrů, dostalo se mu dobrého vzdělání v judaismu od rabiho Šloma Dov Bera a od rabiho Jakoba Jehošuy Falka, autora spisu Pirkej Jehošua.

Po svatbě s dcerou Šloma Šachny z Torčina trávil všechny dny studiem Tóry. On se učil a učil i jiné, ona vedla malý obchod. Žili v neuvěřitelné chudobě. Rabi Cvi Elimelech z Dinova vypráví: „Jednou v hluboké zimě plakala a lamentovala žena rabiho Dov Bera nad jejich chudobou, nad zimou a nedostatkem oblečení. Rabi Dov Ber své ženě naslouchal s hlubokou účastí, až se mu z úst vydral povzdech. V ten moment uslyšel nebeský hlas. Ten hlas mu oznámil, že pro svůj povzdech nebude mít podíl na budoucím světě. Rabi Dov se roztrásl. Nyní přišel o radost z obou světů. Tento, fyzický svět, neměl nikdy a ztratil-li požehnání k účastenství na budoucím světě, ztratil vše. Po chvíli se však jeho zkormoucený obličej rozzářil vnitřním štěstím a řekl si, že vlastně jde o požehnání. Dostalo se mu výjimečného požehnání, neboť teď, když ví, že se do budoucího světa nedostane, může sloužit svému Pánu ještě opravdověji, bez postranních úmyslů. Teď, když žije život Tóry, může vše vykonávat prostě a pevně, aby naplnil Boží úmysly, aniž by očekával odměnu v budoucnu. Znovu pak uslyšel nebeský hlas. Tentokrát mu oznámil, že mu byl podíl na budoucím světě navrácen. Zároveň jej však varoval před lamentováním nad svým životem.“

Rabi Josef Izak Lubavičský popsal studovnu, kde Rabi Dov vyučoval, jako prostou místnostku, kde na špalcích dřeva sedávali žáci a na hromádce polen rabi Dov.

Jeho stolem bylo prkno, ležící na špalcích, které večer rabi Dov proměnil v lůžko. Rabi Dov žil tak asketicky, až z toho onemocněl. Zpráva o jeho nemoci se donesla až k Beštovi, který askezi pohrdal. Jednou rabimu Josefu z Polnoje nechal napsat: „Obdržel jsem Váš dopis, ze kterého vyplývá, že se chcete postit. Vše se ve mně vzpírá, varuji Vás před takovou věcí. Bůh chraň. Takové jednání je melancholické a zádumčivé. Šechina nepobývá tam, kde je melancholie a zádumčivost, ale tam kde je radost spojená s micvot.“ A tak Bešt nadiktoval dva dopisy pro rabiho Nachmana z Horodenky, kde jej prosí, aby dával na rabiho Dova pozor a nedovolil mu se postit. Přímou žádá, aby vždy po ranní modlitbě dostal rabi Dov hrnek horkého mléka s medem a lékořicí.

Později používá rabi Dov stejný recept pro svého postícího se syna a vysvětluje mu, že půst oslabuje tělo, které má sloužit Bohu. „Raději energii, která je vkládána do úsilí postit se, vlož do úsilí studia Tóry, do modliteb a plné koncentrace. Každému je dáno něco jiného. Někomu je půstu třeba. Nesmí se však postící domnívat, že je lepší než ostatní, dokonalejší a blíže k Bohu. Mnozí činili jako rabi Šimon Bar Jochaj, stejně ničeho nedosáhli.“

Když byl rabi Dov v Torčinu, bydlel u místního pamase rabiho Mendela. Ten si přál, aby se rabi Dov seznámil s Beštem. Rabi Dov však popularitě Bešta nedůvěřoval. Prohlásil, že o něm ví, ale raději důvěřuje Bohu, než člověku. Rabi Mendel to zkusil obráceně. Nazýval rabiho Dova před Beštem nádhernou nádobou a velmi jej chválil. Bešt velmi stál o to, aby se rabi Dov přidal k chasidům. Nechal mu tedy napsat dopis: „...přijed a ověř si mne. Jestli, Bože chraň, nenaleznu milost v Tvých očích, možnost odejít je vždy jen na Tobě. Nebe je mi svědkem, že Tvá duše bude uchváćena a Ty mne budeš podporovat. Chápej, že takový dopis jsem ještě nikomu neposlal. Posílám Ti jej, neboť Ty jsi svatý, kterého Bůh vybral, aby propagoval mé učení, dokonalé učení

Věčného. Proto zadrž perverzi rtů, přijď ke mně. To učiní, abychom my dva a celý Izrael měli prospěch z toho, že dva jsou více než jeden, jsou-li spojeni v Jednom“ (Hatamim II 26, Hosafot 109). V jiném dopise od Bešta stojí: „...ač vidím, že jdeme opačnou cestou, věřím, že až přijedeš, dej Bůh, ochutnáš ze stromu poznání a budeš žít navěky. Věž, že je mnoho ožehavých věcí mezi námi dvěma, tedy spěchej a přijed, připrav se na to, že zde budeš žít...“ (Ibid 27, Hosafot 110–112).

Když se konečně ti dva setkali, rabi Dov Beštem vůbec uchváćen nebyl. Považoval jeho povídání za roztomilé, leč bezduché. Chtěl tedy po nějakém čase odejít. V noci, nerušeně, v klidu a bez přemlouvání. O půlnoci k němu přišel Bešt a začal jej provokovat otázkami z Ejc chajim. Odpovědi rabiho Dova se Beštovi nelíbily. Rabi Dov jej tedy vyzval, aby Bešt vysvětlil text sám. Bešt řekl: „Vstaň a stůj.“ Při výkladu rabi Dov viděl, jak se celý dům rozsvítil a Bešt byl obklopen ohněm a všemi těmi anděly, o nichž mluvil. Rabi Dov zůstal.

Na jiném místě o Beštovi vypráví o jiné události, která se stala opět o půlnoci: „...vyzval mne, abych si lehl, stočen do klubička na postel. Nebyl jsem schopen jej vidět, slyšel jsem jenom zvuky a viděl hrozivéblesky a plameny. To trvalo asi dvě hodiny, strašně jsem se bál, omdlel jsem.“ Autor Šivrej Habešt dodává, že to byla Magidova kabalat hatora – převzetí, přivítání Tóry Beštova učení chasidismu. Bešt říkával, že když k němu Magid přišel, byl čistým zlatým svícem. Jediné, co potřeboval, bylo, aby někdo zapálil svíce.

Je zajímavé, že všechny ty ohně obklopovaly Bešta vždy o půlnoci a hrozivé zvuky se šířily, když Bešt začínal něco číst. Inu, na českých venkovských hrázích viděli lidé sedět vodníky a o půlnoci rusalky, jak tančí na paloučcích. Semo tamo ronila socha Marie pravé slzy a kdejaký obrázek Ježíše prýštil krví.

Rabi Dov Ber, klasický východoevropský tradicionalista, Velký Magid, zůstal s Beštem. Ten mu poskytl byt a 12 guldenů týdně, neboť byl velmi nemocný. Později Velký Magid od Baal Šem Tova opravdu odešel, aby sám vytvořil důležitý chasidský dvůr.

► Sylvie Wittmannová

TITULEK

